

202. Komárom-Szőny, Vásártér

(Komárom-Esztergom megye) Ró

A római kori Brigetio polgárvárosának területén 2007. június 25. és július 20. között folytattuk a feltárásokat. A 16. ásatási idényben 16, egyenként 4×4 m méretű szelvényben összesen 256 m² felületen dolgoztunk. Célunk egyrészt a nagy kiterjedésű városi lakóház (domus) É-i valamint K-i traktusának kutatása, ez utóbbi szektoron belül a 2005. évi feltárás során már kutatott kút teljes feltárása, végül a 2006-ban a Vásártér 13. alatti telken folytatott megelőző feltárás során talált üvegműves műhely esetleges feltárása illetve környezetének kutatása volt.

A legnyugatibbi szelvény sor K-i metszetszélvénnyel É-D-i irányú, mindkét szelvényen végigmenő fal-konstrukciókat találtunk. Az A17 szelvényben lévő fal alapozási árka alatt freskótöredékekből elegyengetett alapozást figyeltünk meg. A szelvény ÉNy-i sarkában sóderekes felületet figyeltünk meg, amelyet a felületében lévő vízszintesen elhelyezkedő kőlap miatt útfelületként határoztunk meg. Az útfelület a kőfalhoz csatlakozhatott; mivel azonban a kőfalat az alapozási árokig visszabontották, a külső járószinthez való viszonyát nem tudtuk megfigyelni. A kőfal alapozásától Ny-ra, mintegy 0,5 m távolságra, mintegy 8 m hosszúságban megfigyelhettük a kőfalat megelőző periódushoz tartozó vályogfalat, amelynek egyes agyagtégláit az A17 szelvényben ki lehetett bontani. Láthatóvá vált, hogy az agyagfal visszabontásának szintjében indult a későbbi periódus kőfalazatának alapozása.

Az A18 szelvényel azonos magasságban, tőle K-re helyezkedett el a B18, C18 és D18 szelvény sor, amely a Vásártéri lakóház (domus) 2006-ban kutatott D-i traktusához kapcsolódik. A B18 szelvényben az egész felületre kiterjedő vastag, átégett tetőomladék alatt fekete agyagfelületet, talán járószintet értünk el. Ezt a felületet, amely K-i irányban a C18 szelvény felületén is folytatódott, a szelvény közepén É-D irányban haladó kőfal zárta le. Ettől K-re megfigyelhető volt egy nagy kiterjedésű tetőomladék, amely a B18 szelvény tetőomladékjának a folytatása volt. A D 18 szelvényben a felső tetőomladékok elbontását követően a szelvény közepén tömör, sárga agyagfelület jelentkezett, amelyet keményre döngölt járószint vett körül.

A Vásártéri domus K-i traktusában a kutatás egyrészt a lakóházra, másrészt a kútra irányult. A H11 szelvényben egy agyagfelületet értünk el, amely a szelvény K-i metszetszélvénnyel É-D irányban húzódó fal és falkiszedés járószintje lehetett. Ez utóbbi fal egy kis felmenő szakasza is megfigyelhetővé vált. Az I11 és I12 szelvényeket összenyitottuk, és bennük egy 3×3 méteres vízszintes felületű, talán kemenceként meghatározható objektumot figyeltünk meg, amelyben 1 m átmérőjű, kör alakú bemélyedés vált láthatóvá. Az ideiglenesen kemenceként meghatározott, teljesen ki nem bontott jelenséget Ny-i oldalán egy 30 cm széles, kavicsos sáv választotta el a két szelvény Ny-i felében jelentkező tömör, sárga agyagfelülettől.

A H13 és I13 szelvények felületére eső, mintegy 3 m átmérőjű kút a mai felszíntől mérve 6 m mélységig sikerült kibontanunk. Mivel ezen a szinten már folyamatosan dőlt a kút belsejébe a vizes, folyékony homok, feltételeztük, hogy ennél mélyebbre az ókorban sem áshatták a kút, és a veszélyessé váló további bontást befejeztük. A kútban számos nagyméretű edény töredékét, faragott köveket, egy kőtábla összeilleszthető töredékeit valamint egy vassisakot találtunk.

A Vásártér 13. sz. ház magasságában, a telken folyó építkezést megelőző feltárás során feltárt ún. üvegműhely esetleges folytatásának vagy ennek hiányában közvetlen környezetének kutatása céljából nyitottuk a K41, K42, K43, L41, L42, L43 szelvényeket. Az egyértelműen megállapíthatóvá vált, hogy az üvegműhely ebben a zónában már nem folytatódott. A K41 szelvény É-i felében egy nagy kiterjedésű szemégtöredéket találtunk, amelynek betöltéséből számos lelet került elő. A szemégtöredék aljában egy 64×42×25 cm méretű, faragott, díszítetlen homokkötömböt találtunk. A K41 szelvény DNy-i sarkában köves omladékot bontottunk ki, amely a tőle D-re levő K42 szelvényben is folytatódott. Mivel nyomon követhető volt a szelvény Ny-i metszetszélvénnyel teljes hosszában, falként határoztuk meg. Keletről keményre döngölt, kavicsos-tegulas járószint határolta, amely a szelvény teljes felületére kiterjedt. Az ettől D-re elhelyezkedő K43 szelvény felületének bontását az agyagfelület elérésével abbahagytuk. Ugyanezt tettük a tőle keletre levő L43 szelvényben is, amelynek bontását a humuszréteg eltávolítása után nem folytattuk. Az L41 szelvény K-i metszetszélvénnyel É-D-i irányban a fal alapozási árka alatt több szondát nyitottunk a barna öntéstalajban, egészen a sárga szűztalaj eléréséig. Az SE 076–077 falkiszedés folytatódott D-i irányban az L42 szelvényben, a K-i metszetszélvénnyel É-i kétharmadában. Akárcsak a tőle É-ra levő szelvényben, itt is szondát nyitottunk a fal alapozási szintje alatt, ahol egy kb. 10 cm széles sóderecsík haladt K-Ny-i irányban.

A 2007. évi feltárás során az alábbi leletek érdemelnek külön is említést. Az A17 szelvény SE 017 rétegéből 10 cm hosszú, ép bronz varrótű került elő. A H11 szelvény SE 022 rétegében Traianus 103–117 között vert, [...]IANO AUG GER[...] köriratú bronzérmét találtunk. A kút SE 034 rétegéből bronzlemez töredéke valamint az SE 069 tegulatöredékekből álló betöltésben domború, egy edény oldalához korrodálódott vastárgy töredékei (sisak?) kerültek elő, amely egyikén szegecselés látszik. Ugyaninnen több famaradványt is kiemeleltünk, köztük talán egy szerszámnyelet(?) is.

A D18 szelvény SE 083-ból gömbfejű hajtű került elő, csakúgy, mint az A17 SE 073 rétegéből, valamint az A18 SE 072 rétegéből (csont varrótű), amelynek társaságában még egy bronztűt, csont tessera-t, valamint Isings 50 típusú, hasábos testű palack aljtöredékét is találtunk. Csonttűt még a következő rétegekből kerültek elő: K43 szelvény SE 087 rétege (csont tessera és tegulára rádermedt, kihűlt üveg nyersanyag); I11/I12 elbontott

metszetfalából (SE 101) faragott női büsztös, ép hajtű; I11 szelvény SE 089 rétege; L41 szelvény SE 094. A tük sorában meg kell még említeni az A17 szelvény SE 099 rétegében talált bronztűt.

A H11 szelvény SE 109 rétegében rengeteg vágott-hasított állatcsontra bukkantunk. Ugyanebben a rétegben került elő egy „bronzdrótozással” javított terra sigillata edény oldaltöredéke. Hasonló technikával javították azt a házikerámiát is, amely az I11 szelvény SE 089 rétegében került elő.

Leletanyag szempontjából igen gazdagnak bizonyult a K41 szelvény, amelynek SE 064 rétegéből egy Antoninus-bronzérem, aláhajtott lábú(?) bronzfibula, gömbfejű csonttű került elő. Ugyanitt, az SE 096 rétegben 3 db gömbfejű csonttűt, az SE 120 rétegben ép, trombitalábú bronzfibulát, az SE 119 rétegben pedig bronzérmét találtunk. A leletek sorában is kiemelkedik egy Iuppiter Ammon-fejjel díszített bronzphalera, amely a felerősítésre szolgáló vasszegeccsel együtt a szelvény SE 119 köves rétegének betöltésében került elő 2 gömbfejű csonttű és egy bronzkorong társaságában. Ugyanebben a szelvényben került elő egy vaspengé, tovább egy újabb csonttű és egy nagyméretű bronzveret. Ugyanitt az SE 141 gödör betöltéséből egy gránit kőedény fenéktöredékét találtuk meg.

A szomszédos K-i szelvényben (K42) az SE 082 rétegből egy bronz, kettős delfin alakú fibula, csont hajtű, valamint egy *[Leg(io) I] A(diutrix) P(ia) F(idelis)* bélyeges imbrex került elő. Ugyanebben a rétegben egy bélyeges tegula (TMV) és egy bélyeges imbrex töredéke került elő, valamint 4 db csonttű töredéke. Igazi kuriózumnak tekinthető az L42 szelvény SE 106 rétegében előkerült bélyeges téglá, amelynek csipkézett szegélyű, téglalap alakú keretbe foglalt felirata a következő: *T(iti) Fl(avi) Dextri*.

Munkatársak: dr. Bartus Dávid egyetemi tanársegéd; Dévai Kata, Rupnik László, Sey Nikoletta, Tőkés Tímea és Vida István PhD-hallgatók; Gelencsér Ákos régész (Klapka György Múzeum, Komárom); Bózsza Anikó, Csiki József Attila, Delbó Gabriella, Fedorkó Boglárka, Harsányi Richárd, Hoppál Krisztina, Imre Zsuzsanna, Juhász Lajos, Kalina Gergely, Karakai Fanni, Károly Ildikó, Kiss Zsuzsanna, Kolláth Ágnes, Laczi Orsolya, Mácsai Viktor, Monori Dávid, Nagy-Szabó Tibor, Novotnik Ádám, Nyerges Anita, Nyíri Tímea, Petrik Máté, Polgár Balázs, Pócs Marcell, Purczl Bernadett, Sáró Csilla, Siller Erika, Sréter Kinga, Varga Emese régészhallgatók (ELTE).

BORHY LÁSZLÓ – SZÁMADÓ EMESE

203. Korlát, Új-hegy

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

2007. július 4-én, a Lillafüredi kísérleti régészeti napokra készülve pattintásra alkalmas kőzeteket kerestünk a zempléni hidrokvárcit források területén. Arka, Bánhegy lelőhelytől, a Korláttról Arkára vezető földút egyik kereszteződésében több pattintott hidrokvárcit-darabot találtunk, közöttük magköveket és szilánkokat. A magkö-

vek kidolgozása a fiatalabb őskorra jellemző, neolitikum vagy ettől még fiatalabb lehet. Cserépdarabokat nem találtunk a területen.

LENGYEL GYÖRGY – SZOLYÁK PÉTER

204. Koroncó, Kelta utca

(Győr-Moson-Sopron megye) Á(?)

2007. szeptember 10-én megelőző feltárást végeztünk a telken (Hrsz.: 634/2). A tulajdonosok egy 220 m² alapterületű lakóépületet terveztek építeni. A terület kihumuszolása után egy ÉK-DNy-i árkot tudtunk csak kibontani. Az árokból egy kézzel formált kerámiatöredéken és egy állatcsonton kívül más lelet nem került elő. A tőle K-re fekvő telken Egry Ildikó 2006-ban Árpád-kori településmaradványt tárt fel, ezért valószínű, hogy a lelőhely ezzel összefügg.

BÍRÓ SZILVIA

205. Kozármisleny, M60-93. sz. lelőhely

(Baranya megye) R, Ge, Á

2007. április és szeptember között megelőző feltárást végeztünk a M60 sz. gyorsforgalmi út 93. sz. lelőhelyén. Áprilisban 3 kutatóárkot húztunk a területen: a két szélenél, illetve középen egyet-egyet. Ennek során 20 objektumot találtunk, egymástól elszórtan, főleg a dombtetőn. Júliusban a terület É-i vége felől, a dombtetőről indulva kezdtük a humuszolást, teljes nyomvonalszélességben. A dombtetőn az objektumok egymástól elszórtan kerültek elő. Több kisebb szabályos kerek gödör mellett voltak viszonylag nagyobb (kb. 2×3 m) gödörkomplexumok. Néhány már magasan a humuszban jelentkezett. Nagy részük a Baden/Boleráz korszakba datálható.

Mintegy 5 objektumból kerültek elő Árpád-kori cserepek. A gödrök többnyire sok kerámiát tartalmaztak, állatcsontot és eszközöket alig. Egy-két esetben számolhatunk valószínűleg földbe mélyített épülettel (Árpád-kori ház, 1-2 badeni).

A Ny-i bekötőrészen sok, római téglával jelzett objektumot találtunk, illetve egy ház paticsos omladék-szintjét. A téglák magasan a humuszban jelentkeztek, a téglák szintje alatt látszott maga a gödör feltja is. Kerámiát nem tartalmaztak. A paticsos házomladékban két ép őrlőkő, téglák, vaskés és kerámia került elő. Az anyag a késő római (germán?) időszakba tehető.

A K-i bekötőrészen szintén kerültek elő római téglák, egy csontváz, és egy kisebb kemence. A kerámia itt minimális volt. A feltárt 14758 m²-nyi területen 106 objektum került elő. A földút túloldalán már nem voltak jelenségek.

GÁTI CSILLA

206. Körmeny, Mónus Illés utca 15.

(Vas megye) Kk, Kú

2007. május 21-én szennyvízáttemelő kút ásása során az egykori uradalmi malom középkori habarcsba rakott